

Lausuntopyyntö

17.6.2020

VN/9812/2019

VN/9812/2019-STM-3

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, terveydensuojelulain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia, terveydensuojelulakia sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettua lakia.

Kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa säädettäisiin perussäännökset kuoleman toteamisen menettelyistä, kun nyt kuoleman toteamisesta säädetään asetuksella. Lisäksi laissa säädettäisiin menettelyistä, jossa ennakoitussa kuolemantapauksessa lääkärin ohjeistama sairaanhoitaja voisi tehdä kuoleman toteamiseksi suoritettavat tutkimukset, jotta vainajan ruumis voidaan siirtää kylmäsäilytystilaan odottamaan varsinaista lääkärin suorittamaa kuoleman toteamista. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä poliisimiehen tekemien kuolemaa koskevien havaintojen perusteella vainajan ruumis voitaisiin siirtää kylmäsäilytystilaan. Näin voitaisiin toimia, kun kuolema on ilmeinen ruumiin tuhoutumisen tai pitkälle edenneiden kuolemanjälkeisten muutosten takia. Sääntelyä kuoleman ilmoittamisesta sekä vainajan ruumiin käsittelystä ja säilyttämisestä täsmennettäisiin säätämällä tarkemmin eri toimijoiden velvoitteista. Lisäksi kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa säädettäisiin ulkomailta kuolleista henkilöistä.

Terveydensuojelulakiin lisättäisiin aineellinen säännös ruumiin käsittelystä, säilytyksestä, kuljettamisesta, vastaanottamisesta ja haudatun ruumiin siirtämisestä laissa olevan asetuksen antovaltuuden laajentamiseksi perustuslain edellyttämällä tavalla. Asetuksella säädettäisiin näistä asioista tarkemmin.

Lisäksi terveydensuojelulakiin sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettuun lakiin tehtäisiin eräitä teknisluonteisia tarkennuksia, jotka osaksi aiheutuvat siitä, että kuoleman toteamisesta säädettäisiin jatkossa kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Tausta ja tavoitteet

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Kuolemansyyn selvittämisestä säädetään kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa (459/1973) ja asetuksessa (948/1973). Kuoleman toteamisesta säädetään kuoleman toteamisesta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (27/2004). Hautauksesta säädetään hautaustoimilaisissa (457/2003). Lainsäädännössä kuolemansyyn selvittämisen menettelyt jakautuvat lääketieteelliseen ja oikeuslääketieteelliseen kuolemansyyn selvittämiseen. Kuoleman olosuhteet määrittävät kumman järjestelmän mukaan kuolema selvitetään.

Kuolemansyyn selvittämistä koskevassa lainsäädännössä säädetään myös muun muassa kuolemasta toteamisesta, ilmoittamisesta, sitä koskevan tiedon tallentamisesta väestötietojärjestelmään sekä hautausluvasta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Kuolemaa koskeva lainsäädäntö on vanhahkoa. Kuolemansyyn selvittämistä koskeva laki ja -asetus tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1974. Lainsäädäntöön on 1990- ja 2000- luvuilla tehty eräitä tarkistuksia, mutta monet lainsäädännön perusratkaisut ovat vuosikymmeniä vanhoja. Osittain vanhentunut ja aukollinen lainsäädäntö on aiheuttanut ongelmia käytännön toiminnassa ja yhteiskunnan resurssien tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Käsitellessään hallituksen esitystä kudoslain muuttamisesta (HE 276/2009 vp) perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan (PeVL 24/2010 vp) huomiota siihen, että kudoslain 8 §:n 2 momentin mukaan kuolema on todettava siten kuin asetuksella säädetään. Kyseisen säädös on sosiaali- ja terveysministeriön kuoleman toteamisesta annettu asetus. Perustuslakivaliokunta viittasi lausunnossaan perustuslain 7 §:n säännökseen, jossa säädetään oikeudesta elämään, ja 80 §:n 1 momentin säännökseen, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että valtioneuvoston piirissä ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin kuoleman toteamista koskevan perussäännöksen säätämiseksi lain tasolla. Käsitellessään toista kudoslain lakimuutosehdotusta (202/2019, HE 54/2018 vp) vuonna 2018 perustuslakivaliokunta totesi, että valiokunnan aiemmasta kannanotosta huolimatta kudoslakia ei tältä osin ole muutettu vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta uudisti aikaisemmin esittämänsä kannan ja kiirehtii perustuslainvastaisen sääntelyn pikaista korjaamista (PeVL 27/2018 vp).

Esityksen tavoitteena on säätää lakitasoiset säännökset kuoleman toteamisesta kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa sekä menettelyistä, joissa ennakoituissa kuolemista lääkärin ohjeistama sairaanhoitaja voisi tehdä kuoleman toteamisessa suoritettavat tutkimukset ja ilmeisissä kuolemista poliisimies voisi tehdä kuoleman alustavan havainnoinnin, jonka perusteella vainajan ruumis voitaisiin siirtää kylmäsäilytystilaan odottamaan lääkärin suorittamaa varsinaista kuoleman toteamista.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä täsmällisemmin siitä, mille taholle kuolemantapauksesta tulee ilmoittaa. Lakiin lisättäisiin myös säännöksiä vainajan ruumiin käsittelystä ja säilyttämisestä sekä ulkomailla kuolleista henkilöistä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään jättämään osoitteessa lausuntopalvelu.fi. Lausuntoja voi lähettää myös osoitteeseen kirjaamo@stm.fi. Saatteessa pyydetään mainitsemaan diaarinumero VN/9812/2020.

Kaikki lausunnot ovat julkisia, ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi-sivustolla ja Hankeikkunassa. Lausuntopyyntö on nähtävissä myös sosiaali- ja terveysministeriön internetsivuilla osoitteessa <http://stm.fi/lausuntopyyntot>.

Esityksessä ei ole huomioitu valmistelussa olevaa sote-uudistusta. Tämä seikka on huomioitu valmiiksi, joten siitä ei ole välttämätöntä mainita lausunnoissa.

Lausunnot pyydetään jättämään viimeistään perjantaina 7.8.2020 klo 16.15 mennessä.

Osastopäällikkö

Annakaisa Iivari

Lakimies

Sini Tervo

Liitteet Hallituksen esitys eduskunnalle kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta
17.6.2020

Jakelu 9lives
Ahvenanmaan maakuntahallitus
Akaan kaupunki

Aluehallintovirastot
Attendo Oy
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Esperi Care oy
Espoon kaupunki
Forssan kaupunki
Hallinto-oikeudet
Helsingin kaupunki
Helsingin yliopisto
Hyvinvointiala HALI ry
Hämeenlinnan kaupunki
Ihmisoikeuskeskus
Joensuun kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän yliopisto
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kansallisarkisto
Kansaneläkelaitos KELA
Keskusrikospoliisi
Kiteen kaupunki
Korkein hallinto-oikeus
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kuopion kaupunki
Krematoriosäätiö s.r.
KT Kuntatyöntantajat
Lahden kaupunki
Lapin yliopisto
Lappeenrannan kaupunki
Lapsiasiainvaltuutettu
Lapuan kaupunki
Laurea ammattikorkeakoulu
Lohjan kaupunki
Lääkäripalveluyritykset ry
Mehiläinen
Metropolia ammattikorkeakoulu
Mikkelin kaupunki
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö
Onnettomuustutkintakeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulun ammattikorkeakoulu
Oulun kaupunki
Oulun yliopisto
Pardia
Pelastuslaitokset
Pihlajalinna Terveys Oy
Pieksämäen kaupunki
Pielaveden kunta
Pietarsaaren kaupunki
Poliisiammattikorkeakoulu
Poliisihallitus
Porin kaupunki
Porvoon kaupunki
Rovaniemen kaupunki
Sallan kunta
Salon kaupunki
Sairaanhoitopiirit
Seinäjoen kaupunki
Seurakuntapuutarhurit ry
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus

Suomen Geriatri ry
 Suomen Geronomiliitto ry
 Suomen hauraustoiminnan keskusliitto
 Suomen Hautaustoimistojen Liitto ry
 Suomen Kuntaliitto
 Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
 Suomen Lääkintäoikeuden ja -etiikan Seura SLOES
 Suomen Lääkäriliitto
 Suomen oikeuslääketieteellinen yhdistys
 Suomen ortodoksisen kirkon kirkkohallitus
 Suomen Poliisijärjestöjen liitto
 Suomen Potilasliitto ry
 Suomen Sairaanhoidtajaliitto
 Suomen Sairaankuljetusliitto ry
 Suomen Senioriliike ry
 Tampereen ammattikorkeakoulu
 Tampereen kaupunki
 Tampereen yliopisto
 Tehy
 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL
 Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät ry TESO RY
 Tietosuojavaltuutettu
 Tilastokeskus
 Toholammin kunta
 Turun ammattikorkeakoulu
 Turun kaupunki
 Turun yliopisto
 Työ- ja elinkeinoministeriö
 Ulkoministeriö
 Vaasan kaupunki
 Vantaan kaupunki
 Valtakunnansyyttäjänvirasto
 Valtiovarainministeriö
 Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry
 Vanhustyön keskusliitto
 Verohallinto
 Wilhelmiina Palvelut Oy
 Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköt
 Åbo Akademi

Tiedoksi Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
 Valtiosihteeri Eila Mäkipää
 Erityisavustaja Laura Lindeberg
 Erityisavustaja Sampo Varjonen
 Erityisavustaja Timo Lehtinen
 STM/kirjaamo, viestintä